

Потпуковник ДОЛЧИН МОРАЧА

РАЗМАТРАЊА О ТЕЖИШТУ У ОДБРАМБЕНИМ ДЕЈСТВИМА

Борбена дејства у савременим условима имаће маневарски карактер, одвијаће се брзо и једновремено на великим дубинама, тако да ће се губити граница између фронта и позадине. Фронтони ће бити изломљени, снаге измешане и биће често могућна дејства обрнутим фронтонима. У оваквим дејствима примењиваће се атомско наоружање укључујући и наоружање тактичке намене, уз масовну примену класичног наоружања, које је у послератном периоду умногоме усавршено. Вероватна је употреба и атомских и других средстава за масовно уништавање као што су радиоактивне борбене материје, бактериолошка средства, бојни отрови и слично. Масовно ће бити употребљене оклопне и ваздушнодесантне јединице, а у првом реду хеликоптерске. Борбена дејства ће се непрекидно одвијати дању и ноћу што ће захтевати посебну издржљивост трупа и смену јединица у току дејства.

Савремена техничка средства, у првом реду атомска, обезбеђују да се пробије свака одбрамбена линија, сваки положај и појас. Због тога савремени услови не дозвољавају одсудну одбрану у досадашњем смислу и како се то до сада гледало на упорност одбране. Осим тога, одбрану је могућно изманеврисати ваздушним десантима, тј. вертикалним маневром. Могућност савременог наоружања и техничких средстава, као и све досадашње оцене о карактеру борбених дејстава у евентуалном рату, налажу браниоцу да има јаче резерве, односно друге ешалоне, ради стварања дубоке одбране, могућности извођења активних дејстава, потребе ојачања отпора првих ешелона и затварања брење створених атомским дејством; да одваја довољно јаке снаге за борбу против ваздушних десаната који ће убрзавати дејства с фронта и преносити их у дубину браниоцеве одбране.

Ове карактеристике савремених борбених дејстава, као и могућности савременог наоружања и техничких средстава, у многоме ће мењати однос напада и одбране. Оне омогућују да се релативно лако пробије свака одбрана, а с друге стране, та иста средства обезбеђују да се брзо и лако пређе у напад чак и тада кад се воде одбрамбена дејства. Ово због тога што је могућно обезбедити брз маневар у првом реду масовне ватре атомског и другог наоружања и релативно брз маневар разним техничким и борбеним средствима, а тиме и брз маневар трупа. То значи да је могућно релативно лако и

брзо прећи у напад, у првом реду због појаве атомског наоружања и усавршавања постојећих борбених и техничких средстава појавом оклопних транспортера и сл. С друге стране, сада се свака одбрамбена линија лакше пробија односно изманеврише ваздушно-десантним снагама. Према томе произлази да се однос померио у корист офанзивних дејстава, тим више када се зна да ће борбена дејства у евентуалном рату бити испреплетена одбрамбеним и нападним, укључујући и активна са ограниченим циљем.

У савременим условима одсудност ће бити мања у односу на позицијски карактер одбране вођене у другом светском рату. На одсудност у првом реду утиче атомско наоружање које има велику уништавајућу моћ, због чега се мора избећи груписање веће масе живе силе и борбених средстава на ужем земљишном простору. С друге стране, и земљиште у таквим условима не обезбеђује довољну заштитну моћ, заправо, оно пружа мању заштиту него у другом светском рату. Када се има у виду још и елеменат време, којег ће готово редовно бити мало за уређење земљишта да би се заштитиле снаге од дејства атомског и другог наоружања, онда се поменути проблем још више заоштрава. Даље, на одсудност, као што је већ истакнуто, утиче и могућност брзог пробоја и изманеврисања одбране у првом реду дејством ваздушнодесантним јединицама.

Према томе, одбрани се неће моћи поставити захтев, односно циљ, да се нападач сломи, порази и одржи брањено земљиште на одређеној линији или положају, као што је то било случај раније. Циљ одбране се у многоме мења и еластичније ће се остваривати. Измењени услови, с обзиром на појаву нуклеарног наоружања као и на карактер будућег рата уопште, утицали су поред осталог и на промену циља одбране. Захтев да се сломи нападач и да му се нанесе пораз на одређеној линији — положају не може се пред одбрану поставити као императив. Ово због тога што се не може уредити за одбрану линија или положај, а да их нападач не може пробити односно „прескочити“ ваздушно десантним трупима. Међутим, реално је одбрани поставити за циљ да се нападачу нанесу што већи губици, да се изнурава, слама његова нападна моћ у дубини одбране и тиме створе услови за прелазак у напад властитим снагама. Пошто ће нападач масовно употребити оклопне снаге, то ће се пред одбрану поставити врло важан захтев да се паралише дејство оклопних јединица и спречава њихов дубок продор. Захтев да се одржи брањено земљиште по сваку цену не може се више усвојити као правило. Треба тежити да се сачува жива сила, макар се привремено и губило земљиште. У сваком случају земљиште ће се до краја искористити бранећи сваки положај са циљем да се нападачу нанесу што већи губици, сломи његова нападна моћ и створе услови за активна дејства. То значи да се циљ одбране постиже не само дефанзивним него и активним дејствима, пре свега мањих јединица, а и већих уколико су целисходна. С друге стране, упорност одбране неће зависити искључиво од циља да се одржи брањено земљиште, као што је то до сада било, већ пре свега од задатка јединице. Добијени задатак у многоме ће утицати

и на то колико дуго ће се бранити поједини земљишни објекти. Најзад, упорност одбране ће, поред изнетог, условљавати и сам карактер земљишта, тако да ће се више проходно земљиште бранити са мање упорности, а испресецано упорније. Ово се односи првенствено на браниоца који је инфериорнији од нападача.

Следећа разлика у извођењу одбрамбених дејстава у савременим условима за разлику од оних из другог светског рата биће веће ангажовање браниоцевих јединица, у нападачевој позадини, поред активних дејстава која ће се изводити на фронту упоредо са вођењем дефанзивних дејстава. Дејством у позадини ствара се несигурност код нападача, развлаче његове снаге и наносе им се губици. На тај начин олакшава се стање и дејство властитих снага на фронту, тако да комбинована дејства на фронту и у позадини чине одбрану упорнијом и тиме се противничка нападна моћ успешније ломи.

Пред одбрану се и раније постављао захтев да буде дубока. Међутим, у измењеним условима дубина одбране добија још већи значај тиме што су могућна једновремена дејства на већој дубини, као и ради потребе да се из дубине одбрана појачава, затварају створене бреше и врше активна дејства. Знатно се повећава и ширина рејона и зона на рачун међупростора између већих јединица. Одбрана се организује по групном систему са тежњом да се рејони и положаји повезују рововима, док је напуштен систем непрекидних ровова.

У вези са циљем упорности и извођењем одбране интересантно је размотрити и нешто више рећи о тежишту одбране, као и о томе како груписати снаге и борбена средства да би се остварио постављени циљ — задатак. Познато је да је тежиште у одбрани најважнији део одбрамбеног рејона, односно зоне, на којем су начелно почетним распоредом груписани главне снаге и средства браниоца.

Ради лакшег уочавања разлике, боље речено, да би се видело шта се у новим условима мења а у вези са тежиштем одбране, потребно је, по мом мишљењу, истаћи основне карактеристике и гледања на та питања у прошлом рату. Те карактеристике су следеће:

— отпорне тачке, чворови одбране и све остало чиме се изражавало тежиште били су строго статични елементи, у првом реду због тога што је и одбрана у целини имала такав карактер;

— на тежишту одбране, релативно уском простору, биле су груписане главне снаге и борбена средства, који су по броју били најмање $\frac{2}{3}$ укупних снага дотичне јединице;

— тежиште је обухватало најважнији део одбрамбеног рејона — зоне по фронту и дубини поседнут одговарајућим снагама. Тај део земљишта је фортификацијски најјаче утврђен, редовно траншејним системом, и најбоље запречен;

— за одбрану тежишта била је планирана најмасовнија ватра и било је добро обезбеђено у противоклопном погледу. У том смислу су биле организоване ПТТ, ПТЧ, ПТУ, који су били статични део ПОО. Покретни део ПОО (ПТР) је интервенисао на тежишту одбране;

— тежиште је било организовано и уређено за кружну одбрану и готово редовно се предвиђала борба у окружењу;

— најзад, снаге и борбена средства су били груписани на уском простору, са таквим прорачунима да се у појасу главне запречне ватре остваривала густина од 7—9 зрна у једној минути на један дужни метар.

Ове карактеристике су произлазиле из карактера и циља одбране пре и у току другог светског рата.

При организовању и извођењу одбране у новим условима мора се придржавати старог принципа, тј. бити довољно јак „на решавајућем месту и у решавајућем моменту”, али ће се тај принцип остављати еластичније. Не треба стварати класична тежишта одбране, јер је могућно уништити живу силу и борбена средства, али је потребно важније делове рејона — зона више заситити снагама, а помоћне мање, имајући снаге у дубини ради маневра. Према томе, и сада је нужно имати тежиште одбране. Већ је познато да при организовању одбране постоје две противречности. С једне стране, не треба потурати живу силу и борбена средства удару надмоћнијег нападача, а у исто време се намеће захтев да се положијаи што упорније бране, ради чега је потребно груписати снаге и средства да би се према засићености одредио задатак и циљ одбране. Кома од ових елемената треба дати приоритет, боље речено, како ускладити и помирити те противречности, умногоме зависи од циља одбране, односно од степена упорности и добијеног задатка. У сваком случају потребно је учинити и предузети све да се сачува жива сила, макар се привремено и напустио простор. Поред задатка, на степен упорности одбране утиче и карактер земљишта, јер ће погодна земљиште технички слабијем браниоцу обезбедити већу упорност, пошто ограничава употребу оклопних снага и других техничких средстава, и обратно.

Тежиште одбране за разлику од тежишта у класичној одбрани имаће следећа обележја и карактеристике:

Тежиште ће и даље обухватити најважнији део рејона — зоне од чије ће одбране зависити извршење задатка у целини. Разлика је у томе што ће бити ређе засићено живом силом и борбеним средствима. Значи, борбени поредак ће бити растреситији да би се снаге заштитиле од атомског дејства. При овом ваља водити рачуна да растреситост не смањи борбену способност дотичне јединице и да не утиче негативно на извршење задатка. На тежишту одбране не морају се увек груписати главне снаге и средства почетним распоредом, већ те снаге могу бити распоређене и на суседним рејонима — растресито, а у току извођења одбране, зависно од плана борбе, дејствоваће на најпогоднији начин на тежишту одбране.

Решење да се главне снаге и средства почетним распоредом групишу за одбрану најважнијих објеката има предност у томе што ће се земљиште на највероватнијем тежишту непријатељевог напада у фортификацијском смислу уредити за што успешније ватрено дејство и за заштиту од атомских средстава, и што ће се најважнији ре-

јон масовно запречити и ојачати, а препреке ће се бранити јачом ватром. Слабост, је пак, у томе што је снагама унапред мањевише опредељен задатак тј. да се бране, али се тиме не искључују активна дејства у погодном моменту. Решење да главне снаге буду растресито распоређене са стране најважнијег рејона има предност у томе што им је омогућено да дејствују изразито активно. Оно је прихватљиво, пре свега, на испресецаном и покривеном земљишту и за дејство на пешадијске снаге нападача. Слабост му је у томе што се снаге излажу дејствима нападача кад напусте фортификацијске објекте, те се могу очекивати већи губици, нарочито ако су у питању дејства на маневарском земљишту. При овом последњем решењу не треба схватити да на самим објектима не постоје одређене снаге, иако ће већи њихов део бити распоређен са стране у циљу бочног активног дејства. Што се тиче јачине снага које се постављају на тежишту у једном и другом случају, она, начелно, може бити као и до сада.

Поставља се питање где имати главне снаге у току дејства нападача, да ли према челу његовог клина, или бочно у односу на правац напада главних противникових снага? То ће највише зависити од почетног груписања, али тражити правило за решавање, не улазећи у то какав је карактер земљишта, какав има задатак јединица и сл., било би веома погрешно. На боље пролазном земљишту потребно је своје главне снаге, и то пре свега брзо-покретне јединице, оклопна средства и противоклопна оруђа, распоредити испред главних снага нападача. Другим речима, треба имати такве снаге које ће се успешно супродставити дејству главних снага нападача, не дозволити му брз продор дуж комуникације и пролазних праваца, и да браниоачеве снаге расече, раздвоји их, одбаци у страну, створи слободан простор и тиме себи обезбеди дубок продор. Отуда и потреба да главне браниоачеве снаге буду дубоко ешелониране почетним распоредом, тежећи да се дубина обезбеди и у току дејства. И у овом случају треба тежити да се делом снага дејствује у бокове и то пре свега ноћу.

Међутим, ако је реч о правцима којима су дејства каналисана, земљиште испресецано, или се одбрана изводи са мање упорности, могућно је да се главне снаге нађу на боку нападачевог клина, а делом снага се спречава брз продор. У том случају нападач неће моћи остварити брз темпо напада, док ће бранилац главним снагама изводити дејства у бок, како ноћу, тако и дању, јер ће му то земљиште, ако не и други услови, омогућити. Према томе, зависно од наведених и других и других услова под којима се одбрана организује и изводи, а главне браниоачеве снаге могу се наћи пред клином, или на његовом боку. Како ће бити у сваком конкретном случају зависи од анализе и процене утицајних елемената у дотичној ситуацији.

Тежиште одбране се може мењати после вођења борбе у појасу обезбеђења, као и у току извођења одбране по дубини, зависно од тога како се развијају борбена дејства. Померање снага у одбармбеном рејону — зони зависи од тога да ли се дејства одвијају онако како се то претпоставило на основу процене ситуације. Поред осталог, и ова по-

ставка утиче на то да се не организују статични елементи одбране (отпорне тачке, чворови, ПТ чворови и сл.), што не искључује организацију отпорних тачака у првом реду када су дејства нападача паралелна. Дакле, могућност померања снага а тиме и тежишта битна је разлика и велика предност над ранијим решењима, схватањима и праксом. Снаге и борбена средства могу се померити под условом да је борбени поредак еластичан и да је одбрана дубоко организована. При томе је неопходно да борбени поредак буде еластичнији уколико постоји већа неизвесност о начину дејства нападача. Значи, одбрана ће бити организована, односно снаге и средства ће бити распоређени тако да се могу без већих последица и тешкоћа померати из дубине, или чак прегруписавати по фронту, на овај или онај део зоне — рејона, како би се парирала напред виђена дејства нападача, а нарочито његових оклопних снага. Померање се врши на основу прикупљених података о груписању нападача од стране предњих одреда и других органа за време борбе у појасу обезбеђења, док су у току извођења одбране снаге померају на основу испољеног нападачовог дејства. За померање долазе у обзир снаге из дубине, као што су резерве (опште, оклопне и др.), артиљерија и др. Битно је да се одлука о томе донесе у складу са конкретном борбеном ситуацијом и на основу тачних података.

Најважнији део одбрамбеног рејона — зоне, тј. тежиште одбране, уређује се у противоклопном погледу, нарочито онај део земљишта који је пролазан за тенкове. При организовању противоклопне одбране битно је да противоклопно наоружање за блиску борбу, уз оруђа за даљу борбу, има најважнију улогу у борби против тенкова и других оклопних возила. Осим тога, нема потребе за статичним елементима ПОО и зато што се она организује на знатно већој дубини. ПООд и оклопне резерве обезбеђују још већу еластичност и упорност противоклопне одбране, како по фронту тако и по дубини. Потребно је истаћи да ће ПООд и на противоклопним линијама имати дубок распоред и да ће дејствовати и са истуренијих противоклопних линија; за разлику од праксе у другом светском рату, односно да ће те линије бити ближе предњем крају првог положаја или првом положају, ако је реч о противоклопним одредима виших јединица. Најзад, потребно је водити рачуна о тајности изласка ПООд на противоклопну линију, да не би претрпео губитке. Из тога произилази да ће се противоклопне линије понекад поседати и ноћу и да ће чак бити случајева да се ПООд нађе на линији пре почетка напада (на пример, ако су дејства оклопних јединица каналисана једним правцем).

Тежиште одбране ће се највише ојачати и уредити у инжењерском смислу. Ту се у првом реду мисли на објекте за ватрено дејство и склоништа, нарочито за заштиту од атомског дејства. Треба, такођер, тежити да се на тежишту одбрамбени рејони повезују по фронту и дубини. Било би идеално да се могу повезати и сви остали одбрамбени рејони, али карактер борбених дејстава то неће дозвољавати. Међутим, потребно је истаћи да ће се уска грла и важни објекти

— тачке правремено утврдити. Исто тако и запречавање минско-експлозивним и другим препрекама треба да буде најмасовније на главном правцу односно на тежишту одбране. Рушење добија посебан значај при организовању одбране и треба га изводити кад год је то могућно. Улога запречавања је још више порасла, а нарочито ако је бранилац инфериорнији, јер ће масовним запречавањем успорити дејства нападача, у првом реду његових оклопних снага. Примена минско-експлозивних препрека погодна је и због тога што допуњује ватру, јер се при постројавању растреситог борбеног поретка не може остварити нека велика густина ватре. Међутим, решење проблема густине ватре треба тражити у наоружању са већом брзином гађања и већим дометом (ради маневра ватром). Из изложеног произилази да тежиште одбране захтева добро уређено земљиште у инжињерском смислу и да је то врло важан, негде чак и пресудан моменат о коме ће бранилац у евентуалном рату нарочито водити рачуна. А пошто ће при организовању одбране готово редовно бити мало времена, намеће се потреба да се организацијски процес скрати колико је више могућно, да се уређењу земљишта приступи што пре, уз обавезно давање приоритета радовима на тежишту.

На тежишту одбране испољиће се и највећа маса артиљеријске ватре. Ту ће се, уопште, организовати ватрени систем, који по могућности треба да буде јединствен и повезан (за ниже јединице) и који је потребно непрекидно допуњавати и побољшавати. Разуме се да ће ватра у целини бити најгушћа на овом делу рејона, јер је ту груписано, и највише средстава. Поред тога, за рачун тежишта, сходно идеји борбе, дејствоваће и елементи борбеног поретка више јединица. Међутим, треба истаћи да ће с обзиром на растреситост распореда, па и мањих јединица, густина ватре из класичног наоружања бити мања од искуствене норме другог светског рата уколико се не би повећала брзина гађања, домет и сл.

Најважнији објекти на тежишту одбране уређиваће се за кружну одбрану, јер ће се у неким случајевима водити борба у окружењу, у првом реду ако се наметне. Међутим, кружна одбрана се не организује само због могућности вођења борбе у окружењу, већ да би јединица била спремна да прихвати борбу и да не буде изненађена дејствима нападача са било које стране. Иначе, познато је да окружење особито тактичко, тј. сабијање снага на узак простор, треба избегавати, јер се тиме нападачу нуде повољни услови за уништење браничевих снага атомским, а и другим средствима.

Најзад, потребно је истаћи да се тежиште одбране и тежиште у противоклопном смислу одређује идејним делом одлуке и да је вод најмања јединица која распоредом снага и средстава може да има тежиште у одбрамбеном рејону.

За груписање снага на тежишту одбране тесно је везан и главни отпор. О њему се може говорити код јединица које бране два и више положаја по дубини. Главни отпор пружа се снагама првог или другог борбеног ешелона, а изражава се распоредом снага и бор-

бених средстава на појединим положајима, тј. почетним груписањем снага. Међутим, главни отпор може бити изражен, односно остварен, идејом и планом извођења одбране. Заправо, снаге из дубине, као што су други ешелони резерве и сл., могу бити ангажоване за одбрану положаја где се пружа главни отпор или, пак, да се првим ешелонима појачавају снаге других борбених ешелона. Пружање главног отпора треба да браниоцу обезбеди наношење што већих губитака нападачу, а да при томе сопствене снаге претрпе што мање губитке; да на тој линији — положајима одбрана буде што упорнија; да темпо напада буде што спорији како би се нападач што дуже задржавао; да се дејство оклопних снага паралише и каналише на одређене правце.

О томе где пружити главни отпор, да ли на првом (првим), другом, или на положајима у дубини, старешина одлучује имајући у виду ове елементе:

— карактер земљишта, јер ће топографски јако и испресецано земљиште, са природним препрекама, ограничавати употребу оклопних снага, што је пресудно за избор положаја за давање главног отпора,

— да ли се одбрана организује ван додира или у непосредном додиру са нападачем, и

— властиту идеју маневра, као и добијени задатак од којег зависи степен упорности одбране, тј. шта се жели постићи, да ли наношење губитака или ломљење нападне моћи по дубини све док се потпуно не сломи и створе услови за прелаз у напад сопственим снагама.

Јачи отпор ће се пружити на првом положају кад је земљиште јаче или кад се испред њега налази природна препрека (на пример, река) и кад положаји по дубини не пружају могућност за давање главног отпора. Већ овај елемент утицаће да се каналишу или ограниче дејство и употреба оклопних јединица. Главни отпор ће се дати на другом, односно на положајима у дубини, ако то земљиште омогућује, тј. ако је оно на положајима испред пролазно и тиме топографски и тактички слабије.

Давање главног отпора на првом положају може се разматрати са два аспекта. Ако се одбрана организује ван додира с непријатељем а главни отпор даје на првом положају, тада се организује и појас обезбеђења у коме се нападач растројава, наносе му се губици, спречава брз продор итд. Сем тога, положаји се фортификацијски солидније уређују, врши се масовније запречавање, обезбеђује се заштита од атомског и другог дејства израдом склоништа итд. Слабости су, пак, у томе што је први положај могућно боље осматрати и прецизније тући ватром укључујући и атомско дејство које би претходило нападу. С друге стране, главни отпор може се пружити на првом положају и у непосредном додиру са нападачем, без обзира на то како се дошло до њега (после неуспелог напада, извршеног задатка у нападу и сл.). Добра страна овог решења је што су главне снаге прилепљене уз непријатеља те нема опасности од атомског дејства,

али су му слабости у томе што се одбрана организује под много тежим условима, јер је отежано прегруписивање, макар и мањих снага, није могућно извршити солидније запречавање, отежана је израда заклона за ватрено дејство, заклона за заштиту и слично.

Пружање главног отпора на другом односно положајима у дубини, ако бранилац није у додиру с нападачем, поред већ изнетих, има предност и у томе што се ударна моћ нападача ломи на првом, односно првим положајима. Земљиште се може фортификацијски добро уредити и ојачати масовним запречавањем. Сем тога, нападачу је теже да снаге и борбена средства осмотри и туче прецизном ватром укључујући ту и атомске пројектиле. Ако је, пак, реч о организовању одбране у непосредном борбеном додиру, отежано је прегруписивање и извлачење снага у дубину, нарочито ако се у одбрану прелази после неуспеха у нападу. Наиме, могућно је да се снаге открију за време кретања и тиме створи уносан циљ, због чега је прегруписивање потребно изводити прикривено и ноћу.

Идеја маневра, односно добијени задатак ће, такођер, у неколико утицати на то где ће се дати главни отпор. Тако, на пример, ако је задатком постављено да се рејон, односно зона, упорније брани, главни отпор се може пружити на првом или на првим положајима, ако то омогућују и други услови. Или, ако се идејом борбе жели ломити нападну моћ нападача на узастопним положајима и властитим снагама створити услове за прелаз у напад, главни отпор се може дати на положајима у дубини.

Из овог што је изнето о тежишту у одбрамбеним дејствима и о пружању главног отпора може се закључити следеће:

— Иако ће атомско наоружање и масовна примена ваздушно-десантних и оклопних јединица у савременим условима утицати на организовање и извођење одбрамбених дејстава, на њену одсудност, ипак ће се одбрана у евентуалном атомском рату, у којем ће масовно бити употребљено и класично наоружање, успешно изводити под условом да, поред осталог, буде дубока и да је борбени поредак еластичан, да се обезбеди заштита живе силе и борбених средстава од атомског и другог наоружања уређењем земљишта, да се у току извођења одбране примењују активна дејства и да снаге буду спремне за вођење борбе против оклопних и ваздушно-десантних јединица. Одбрана мора бити упорна, иако она губи позицијски — одсудни карактер, што не значи да се снаге неће одсудније ангажовати у колико то земљиште омогућује, задатак тражи и циљ одбране захтева.

— Упорност одбране зависи од карактера земљишта, циља одбране и задатка јединице. У сваком случају, кад су браниоачеве снаге инфериорније, односно кад је нападач технички јачи и надмоћнији, добро пролазно земљиште браниће се са мање, а испресецано са више упорности. При одређивању степена упорности потребно је имати у виду, боље речено, треба тежити помирењу противречности између захтева за што већом упорности, који изискује груписање снага, и

захтева да се властите снаге не потурају под удар супериорнијег нападача. Решење тог проблема ваља тражити у свакој конкретној борбеној ситуацији, ослобађајући се свих шаблона.

— Одбрамбеним дејствима наносити што веће губитке нападачу, изнуравати га, сламати његов напад у дубини и створити услове за прелаз у напад. Земљиште притом ваља искористити до краја, бранећи сваки објекат и положај, али не по сваку цену, већ увек тежити да се сачува жива сила, макар се привремено и губило земљиште.

— И поред тога што ће појава атомског наоружања мењати у неколико циљ одбране и њену физиономију уопште, ипак је нужно имати тежиште у одбрани, тј. потребно је груписати снаге и борбена средства на одређеном месту и у одређено време, имајући у виду њихову осетљивост на дејство атомског наоружања. Потреба да се објекти или рејони бране упорније намеће груписање снага и средстава, али увек треба учинити све, како у погледу растреситости, тако и у погледу заштите (уређење земљишта), да се сачува жива сила, сем у неким изузетним случајевима. Међутим, треба избегавати стварање тежишта у класичном смислу.

— Тежиште одбране обухвата најважнији део одбрамбеног рејона — зоне по фронту и дубини од чије одбране зависити успех одбране у целини. У том рејону биће груписане главне снаге и средства, или ће оне дејствовати тако да га бране, с тим што ће бити растресито распоређене са стране. Растреситост не сме смањити борбену способност јединице. С друге стране, не сме се дозволити груписање на уском простору снага јачих од пешадијске чете.

— Битно је да тежиште одбране нема статичних елемената и да се утоку извођења одбране може мењати, односно да се снаге зависно од правца и начина дејства нападача у конкретној ситуацији могу померати. Померање се у првом реду односи на снаге и средства из дубине, али није искључено и померање по фронту и из рејона где нападач није испољио своја дејства. Ово је могућно само под условом да је одбрана организована дубоко и да јединице имају еластичан борбени поредак. Одлуку за померање снага у односу на почетни распоред и груписање доноси командант после прикупљених и добро проверених података, или на основу испољених дејстава нападача.

— Тежиште се најбоље уређује у фортификацијском смислу с тежњом да се обезбеди пуна заштита од атомског дејства, а тиме и већа упорност одбране. Исто тако потребно је да запречавање испред тежишта буде масовно због великог утицаја овог елемента на извођење одбране. Са уређивањем земљишта у одбрани уопште отпочиње се што пре, при чему радови на тежишту имају приоритет. Најважније објекте потребно је утврдити и уредити за кружну одбрану иако ће се, начелно, борба у окружењу (тактичком) избегавати.

— Тежиште одбране уређује се у противоклопном погледу ако је земљиште пролазно за тенкове. Главна средства за борбу против оклопних возила су она за блиску борбу. Одбрана тежишта допуњује се ватром артиљерије, а за њен рачун дејствоваће и други елементи борбеног поретка дотичне, а понекад и степен више јединице.

— Приликом извођења одбране могућно је главне снаге и борбена средства распоредити насупрот челу клина нападача, а мањим дејствовати бочно. Оваква дејства ће се изводити јединицама способним да се супроставе супериорнијем нападачу с циљем да се спречи брз и дубок продор, онемогући расецање снага, нанесу што већи губици и сломи напад у дубини. Међутим, ако се одбрана изводи на испресецаном земљишту и где носилац напада неће бити оклопне снаге, могућно је мањим снагама, користећи природне и створене препреке, спречавати продор, а главним снагама дејствовати бочно на нападача. Овом треба тежити увек ако зато постоје услови. Значи да ће одбрамбена дејства бити испреплетена са активним и нападним дејствима.

— На решење где дати односно пружити главни отпор утиче, пре свега, карактер земљишта, затим стање и положај јединице у односу на противника (организовање одбране ван додира или у непосредном додиру с непријатељем) и, најзад, добијени задатак и идеја маневра.

— Главни отпор се може пружити првим борбеним ешеленом односно дати на првом, односно првим положајима, или другим борбеним ешеленом, односно на другом или положајима у дубини. Начелно, главни отпор ће се пружити у дубини, кад год земљиште то омогућује, да би се избегло боље осматрање, прецизнија ватра нападача, пре свега атомски удари, да се ломи нападна моћ противника на првом положају и слично.

— У односу на положај браниочевих јединица према нападачу, тј. да ли су ван или у непосредном борбеном додиру, главни отпор се може пружити првим или другим борбеним ешеленом на положајима у дубини. Ако се одбрана организује ван додира и ако то земљиште омогућује и није супротно идеји борбе и задатку, главни отпор се може дати првим борбеним ешеленом. Ако се, пак, ради о преласку у одбрану из непосредног борбеног додира са противником, главни отпор се може дати првим или другим борбеним ешеленом. Конкретна борбена ситуација ће то условити, али је ипак могућно да ће бити целисходније главни отпор дати првим борбеним ешеленом, под условом да то омогућује и земљиште. У највише случајева решење где ће се дати главни отпор, на којој линији, положају, односно којим борбеним ешеленом, зависи од предвиђених дејстава нападачевих оклопних јединица.
